

Иннокентий Михайлович Сосин

Өтөххө бөрө улуйар

Сэрии буоллабын кыһын биһиги Мил үрэхэр кыстаабыппыт. Бырабыллыбыт эргэ өтөбү өрөмүөннээн, сүүсчэкэ сүөһүгэ сана хотон оностон, күһүн үлэ-хамнас бөбөнү көрсүбүппүт. Киһитэ-сүөһүтэ суох, бэрт түнкэтэх дойду. Үс көс иһинэн олохтоох ыалы булбаккын. Арай биһигиттэн арыычча чугас Бөтүннэр кыстаан олороллор. Кинилэрдиин хардары-таары сылдыһан, ону-маны ылсыһабыт, сонуммутун атастаһабыт.

Биһиги олорор өтөхпүт уһун синньигэс күөл куулатыгар, кэлтэгэйдии тумустаан киирбит тыа уһугар турар. Собуруу өртүбүтүгэр күөлгэ түһэр сээн нөнүө дулба, тыа сабатынан ыарба былдыабыт кырдала тэнийэ сытар. Үрэхпит куула, халдыайы өртүлэрэ бэс, тиит мастарынан саба үүммүт бырааннарынан кэрискэлэммит.

Күнүһүн үксүгэр соло буолбаппыт. Улахаттар сүөһү көрөллөр. Биһиги кинилэргэ көмөлөһөбүт. Субан сүөһүлэри уулатабыт. Далы, ойбону ыраастыбыт, тэлгэһэ хаарын күрдэбит. Быһата, биһиэхэ даһаны үлэ баар. Ардыгар куобахха туһахтыбыт, сотору-сотору көрөбүт.

Киэһэ тулатаабы тыабыт сэргэхсийэр. Куобах кыырда булдун үргүтэн, «һуу да һуу!» бөбөнү түһэрэр, ол быһыгар киһи курдук күлэн тобута барбахтыыр. Түүнү быһа түбүгүрэр. Өтөх сабатынан мэкчиргэ тыаһа суох көтөн тэлээрэр, харахтарын уота эрилинниир. Куула тыа сабатынан, куталаах күөл кэтэбинэн саһыл тугу эрэ үрэн ньабыйар.

Биир кыһынны киэһэ чэйдээн бүтэн, үгэспитинэн арааһы сэхэргэһэн, остуоруйалаһан баран, таһырдыа табыстыбыт. Ый быһа харана түүн. Күнүс онон-манан көстөр араас ньалака былыттар тарһанан, сулустаах ып-ыраас халлаан түүн буолбут. Дьыбарсыйбыт. Киһи тына сырдыгыыр. Далга аһы сылдыар аттар туйахтарын тыаһа куучугуруур. Арай чугаспытынаабы эргэ өтөххө бөрө улуйар.

Биһиги наһаа куттанныбыт. Иэммит этэ кэдэннээтэ, куйахабыт күүрдэ, дьибитигэр сырсан киирдибит.

— Хоту өтөххө, чуп-чугас бөрө улуйар,— дьоммутугар омуннаахтык кэпсээн, абылаһа-бөтүөхтэһэ турдубут.

— Тыһый, ол ханна?— дэсирэ түстүлэр дьахталлар.

— Бэйи эрэ, тахсан истиэбин,— эр дьон таһырдыа табыстылар.

Оболор улахаттары куйах оностон, онуоха эбии көрүөх-билиэх баһабыт баһыйан, эмиэ табыстыбыт. Бөрөбүт соботох буолбатах эбит. Икки бөрө хардары-

таары улуйаллар. Ону түүннү тымны салгын ой дуораана буолан, куула-халдыайы бырааннарга энсилитэр. Истэргэ дьулаана бэрт, киһи этин сааһынан киирэр курдук.

— Ити бөрөлөр торҕонноон дьиз таһыгар кэлэн улуйан эрдэхтэрэ.

— Оннук эрэ буолбатах,— диир Уус-Милтэн кэлэн хоно сытар хоноһобут Константин Ноев.— Бөрөлөр торҕонноон улуйбаттар. Быйыл аһынастаахтарга ас бөбө элбэх. Куобах мэнээгэ. Бөрөлөр тымны күүһүрэйгэр дьон олорор сиригэр кэлэн улуйар үгэстээхтэр.

— Сэрэх аата сэрэх. Далга бөбү уматыахха. Аччыктаан, торҕонноон да улуйуон сөп.

— Баҕар бөбү уматын. Оттон ити аччыктаан улуйар буолбатах, тымны түһэрин билэр,— хоноһобут мааһын эппитин хатылыы турда.

Онно мин хоноһобут тылын итэҕэйбэтэҕим. Бөрө ас көрдөөн улуйара чуолкай курдук этэ. Кэнники булчуттар Константин этиитин бигэргэппиттэрэ.